

ДО 70-РІЧЧЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА ВОЛОДИМИРА РИЧКИ

10 жовтня 2025 р. виповнилося 70 років від дня народження провідного наукового співробітника Інституту історії України НАН України, доктора історичних наук, професора Володимира Михайловича Рички. Ця знакова подія є не тільки приводом сердечно привітати ювіляра, але й доброю нагодою згадати основні віхи та здобутки, закарбовані на його багатотрудних наукових стежках.

Студентом, під час навчання на історичному факультеті Київського державного університету ім. Тараса Шевченка (1972—1977 рр.), він захоплювався археологією: щоліта брав участь у польових археологічних дослідженнях, вивчаючи наживо пам'ятки матеріальної культури стародавнього населення України. Після закінчення університету

працював за фахом у музейній сфері.

Переломним моментом у житті молодого науковця став перехід на роботу до Інституту історії АН УРСР — у квітні 1979 р. він обійняв посаду молодшого наукового співробітника сектору історії Київської Русі у відділі історії феодалізму (завідувач д-р іст. наук, проф. Г. Сергієнко). Під керівництвом д-ра іст. наук, проф. М. Котляра працював над кандидатською дисертацією «Утворення і розвиток території Київської землі (IX — перша третина XII ст.)», яку успішно захистив 1985 р. Ця робота склала основу його першої монографії «Формування території Київ-

Цитування: Смолій В. До 70-річчя доктора історичних наук, професора Володимира Рички. *Український історичний журнал*. 2025. № 6 (585). С. 243—245.

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2025. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

ської землі (IX — перша третина XII ст.)» (1988 р.), яка отримала схвальні відгуки наукової громадськості й була відзначена премією для молодих вчених.

Подальший напрям наукових студій В. Рички визначали дослідження соціально-політичної історії Київської Русі, узагальнені в низці статей й підсумовані в монографії «Церква Київської Русі: соціальний та етнокультурний аспект» (1997 р.). У 1998 р. вчений захистив докторську дисертацію «Церква в соціально-політичній структурі Київської Русі».

Володимир Ричка діяльно долучився до розробки багатьох значущих наукових проєктів, результати яких оприлюднювалися на сторінках академічних серійних видань і в колективних монографіях: «Політична система для України: Історичний досвід і виклики сучасності» (2008 р.), «Галицько-Волинський літопис: текстологія» (2020 р.), «Człowiek w historii vs historia człowieka» (2021 р.), «Шлях з первісності у цивілізацію: Українські шати середньовіччя» (2023 р.) та ін. Слід також відзначити його вагомий внесок у підготовку багатотомної «Енциклопедії історії України» (2003—2013 рр.).

Плідним й успішним виявилось його залучення до популяризації історичних знань: мають попит серед широкого кола читачів майстерно виписані монографічні життєписи княгині Ольги, Олега Віщого, Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха. За участі В. Рички було підготовлено кілька навчальних посібників для середньої та вищої школи, адресовані українським освітянам книжкові видання «Київська Русь: від язичництва до християнства» (1996 р.), «Культура Давньої Русі» (2012 р.), а також науково-популярні статті, опубліковані в періодичних виданнях.

Володимир Ричка — майже ровесник «Українського історичного журналу», зростав і формувався як науковець разом із ним. У 1988—2021 рр. був заступником головного редактора часопису й досі сумлінно виконує обов'язки члена редколегії. «УІЖ» став для вченого доброю школою вдосконалення редакторських навичок, журналістської майстерності й натхненної роботи над іншими видавничими проєктами, серед яких — щорічник середньовічної історії та археології Східної Європи «Ruthenica», заснований 2002 р. спільно з д-ром іст. наук О. Толочком.

Динамічною і продуктивною є академічна мобільність ученого: він учасник багатьох міжнародних наукових форумів, підготовлені ним статті-дослідження опубліковані в Румунії, Болгарії, Ізраїлі, Польщі, Італії. Стажувався у французькому науковому центрі Maison des Sciences de l'Homme (Париж, 2003 р.), в Інституті східноєвропейської історії Віденського університету (2006 р.). Від середини 2022 до середини 2025 рр. був запрошеним професором в Університеті для іноземців у м. Сієна (Італія), де працював над науковим проєктом «Культурно-історична спадщина середньовічної Русі і шляхи формування української й московської ідентичностей». Результати цієї роботи оприявлені італійською мовою в монографічному форматі.

Вагомим є творчий доробок ювіляра. Його перу належать кількасот статей-досліджень, оригінальних історичних нарисів, опублікованих у багатьох українських і закордонних наукових виданнях, ціла низка книжок, серед яких відразу згадуються монографії «Княгиня Ольга» (2004 р.), «Київ — другий Єрусалим (3 історії політичної думки та ідеології середньовічної Русі)» (2005 р.), «Киево-руські сту-

дії» (2005 р.), «Княжий двір Південної Русі в X—XIII ст.» (2008 р.; у співавт.), «“Вся королівська рать” (Влада Київської Русі)» (2009 р.), «Володимир Мономах» (2019 р.), «Вещий Олег в истории и памяти» (2019 р.), «Володимир Великий: Лицар духу» (2020 р.), «Війна пам’ятей: Змагання за спадщину Київської Русі» (2021 р.), «Ярослав Мудрий: великий князь, син Володимирів» (2023 р.), «Ucraina e Russia: incroci di storia L’eredità storico-culturale della Rus’ medievale e la formazione dell’identità ucraina e moscovita» (2024 р.).

Гуманітарні заслуги Володимира Рички відзначені численними нагородами: Грамота Верховної Ради України «За вагомий внесок у розвиток вітчизняної історіографії, розбудову української державності, підготовку високопрофесійних кадрів й формування наукових шкіл» (2006 р.); почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України, присвоєне «за значний особистий внесок у становлення незалежності України, утвердження її суверенітету та міжнародного авторитету, заслуги у державотворчій, соціально-економічній, науково-технічній, культурно-освітній діяльності, сумлінне служіння Українському народові» (2011 р.); Почесна грамота Президії Національної академії наук України «За багатолітню працю вченого і педагога та вагомі здобутки у дослідженні історії, політичної культури і ідеології українського середньовіччя» (2015 р.) та ін.

Колеги, учні, друзі зичать ювілярові творчого довголіття, натхнення, нових здобутків та успішних наступних десятиліть! З роси й води, шановний і дорогий Володимире Михайловичу!

Надійшло / Received 20.10.2025

Валерій СМОЛІЙ (Київ)
Valerii SMOLII (Kyiv)